

Jerzy Limon 24 V 1950–3 III 2021

Profesor Jerzy Limon był anglistą, literaturoznawcą, teatrologiem, tłumaczem, eseistą, a przede wszystkim wybitnym badaczem twórczości Williama Shakespeare’a.

Urodził się 24 maja 1950 roku w Malborku. Studia ukończył w 1975 roku w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tam też uzyskał w roku 1979 stopień naukowy doktora. Swój warsztat naukowy kształtował pod kierunkiem profesora Henryka Zbierskiego, wybitnego szekspirologa. Habilitował się już jednak na Uniwersytecie Gdańskim. Tytuł profesora uzyskał w roku 1993. Był związany z Instytutem Filologii Angielskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego, kierował m.in. Zakładem Historii Literatury i Kultury Brytyjskiej, Katedrą Sztuk Scenicznych. Był cenionym nauczycielem akademickim, wychowawcą kilku pokoleń anglistów, dramaturgów i teatrologów, na których życiorysach pozostawił z pewnością trwałe ślady.

Zainteresowanie teatrem elżbietańskim zwięźcił przełomowymi rozprawami: *Gdański teatr „elżbietański”* (1989) – książką, w której ostatecznie i ponad wszelką wątpliwość wykazał, iż począwszy od pierwszej połowy XVII wieku rezydowały w Gdańsku zawodowe trupy teatralne przybyłe na kontynent wprost z Anglii – i wydanym nakładem oficyny Cambridge University Press opracowaniem *Gentlemen of a Company: English Players in Central and Eastern Europe, 1590–1660* (1985). Opisał w nim itineraria angielskich aktorów podróżujących po Europie w poszukiwaniu zajęcia i publiczności, szlaki ich wędrówek między Elblągiem, Gdańskiem a Królewcem. Jego prace zmieniły wydawałoby się ostatecznie ustaloną przez szekspirologów mapę europejskiego teatru XVII wieku. Wymienione dzieła, obok monumentalnej monografii *The Masque of Stuart Culture* (1990), poświęconej

zagadnieniu maski dworskiej, stanowią swoistą *summę* wieloletnich dociekań naukowo-badawczych Jerzego Limona. Uchodzą także w powszechnym mniemaniu za jedno z najważniejszych i najbardziej przełomowych opracowań w dziejach polskiej teatrologii.

Nie były to jedyne aspekty działalności Jerzego Limona. Jego uwagę zaprzętały bowiem także historia wczesnonowozżytnej, związku teatru z innymi mediami (tu m.in. prace poświęcone teatrowi radiowemu i telewizyjnemu), problematyka czasu i przestrzeni w doświadczeniu teatralnym, zagadnienia gry aktorskiej. Nie stronił przy tym od tematów często lekceważonych i niejednokrotnie marginalizowanych, prowadząc choćby systematyczne, erudycyjne studia nad zmysłowością, kalamburami słownymi, fenomenem i wytworami kultury popularnej.

Publikował artykuły w renomowanych pismach, jak „Pamiętnik Teatralny”, „Shakespeare Survey”, „Shakespeare Quarterly”, „The Elizabethan Theatre”, „Comparative Drama”, „English Studies”, „Dialog” i „Teatr”. Tłumaczył (razem z Władysławem Zawistowskim) dramaty elżbietańskie (w tym dwie sztuki Shakespeare’a) oraz Toma Stopparda.

Oprócz prac naukowych, komentarzy i wstępów do książek, a także recenzji teatralnych i felietonów, które ujmowały czytelników niewymuszoną erudycją i przystępnym językiem, Jerzy Limon pisywał książki eseistyczne i powieści (m.in. *Münchhauseniada*, 1980, *Kaszubska Madonna*, 1991, czy wydany pod pseudonimem *Wieloryb. Wypisy Źródłowe*, 1998).

Profesor Jerzy Limon był cenionym organizatorem życia naukowego i kulturalno-artystycznego. Warto odnotować, że w 2017 roku zorganizował pod patronatem European Shakespeare Research Association międzynarodowy Kongres Szekspirowski, na który zjechali szekspirologi z całego świata.

Życiowym osiągnięciem Jerzego Limona było niewątpliwie ustanowienie Fundacji Theatrum Gedanense (1990), zajmującej się organizacją Dni Szekspirowskich (pierwsza odsłona wydarzenia miała miejsce w 1993 roku), przekształconych później w Międzynarodowy Festiwal Szekspirowski (od 1997). Tworząc te instytucje, których racją istnienia było zarówno kultywowanie najlepszych tradycji szekspirowskich, jak i wytyczanie nowych kierunków rozwoju dla teatru i kultury współczesnej (Konkurs o Złotego Yoricka czy cykl SzekspirOFF, w ramach którego prezentowane są przedstawienia eksperymentalne), podniósł Gdańsk do rangi znaczącego ośrodka teatralnego, rozpoznawanego zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami. Wymienione inicjatywy nie tylko przeobraziły społeczną świadomość, lecz także przygotowały grunt pod założenie Fundacji Gdański Teatr Szekspirowski (2008), z której, przy życzliwym wsparciu księcia Walii Karola i Andrzeja Wajdy, wyłonił się po latach Gdański Teatr Szekspirowski (2014).

Budynek, w którym mieści się jego siedziba, wzniesiony w miejscu dawnej Szkoły Fechtunku (powstałej ok. 1635 r.), stał się jednym z najważniejszych punktów na mapie współczesnego Gdańska. Gmach Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego (zaprojektowany przez architekta Renato Rizziego) stanowi unikat w skali światowej. I to nie tylko dlatego, że, dzięki otwieranemu dachowi, aktorzy mogą w nim grać przy naturalnym, dziennym świetle. Jest to bowiem przede wszystkim obiekt, którego wewnętrzną, labiryntową przestrzeń modelować można w zasadzie w dowolny sposób, uzyskując – w zależności od repertuarowych wymagań – scenę elżbietańską, klasyczną, włoską scenę pudełkową lub centralną scenę-arenę, otwartą na widownię z czterech stron. Szerokie możliwości aranżacyjne sprawiają, że w Gdańskim Teatrze Szekspirowskim, któremu Limon dyktował do 2021 roku, organizować można nie tylko wydarzenia teatralne, lecz także koncerty, warsztaty, wykłady oraz konferencje i spotkania naukowe.

Profesor Jerzy Limon był członkiem wielu polskich i zagranicznych organizacji, instytucji i stowarzyszeń naukowych, spośród których wymienić trzeba Polską Akademię Nauk, Polską Akademię Umiejętności, Polskie Towarzystwo Szekspirowskie, Polskie Towarzystwo Historyków Teatru, International Shakespeare Association oraz European Shakespeare Research Association.

Za swoje dokonania, daleko wykraczające poza sferę działalności naukowej, otrzymał liczne nagrody, odznaczenia i wyróżnienia, m.in. Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2006), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2011), Nagrodę PAU im. Erazma i Anny Jerzmanowskich (2015).

W 2015 roku odebrał z rąk królowej Elżbiety II Order Imperium Brytyjskiego, a w roku 2019 wręczono mu w Stratfordzie nad Avonem prestiżową Pragnell Shakespeare Birthday Award, przyznawaną za wybitne osiągnięcia w popularyzacji i pogłębianiu wiedzy na temat dzieł Williama Shakespeare’a. Było to wydarzenie bez precedensu, albowiem nagrody tej nie otrzymał przed nim żaden inny cudzoziemiec.

Profesor Jerzy Limon zmarł 3 marca 2021 roku, pochowany został 27 marca 2021 roku w Sopocie, w Międzynarodowy Dzień Teatru.

Jacek Popiel